

LA SAN VIỆT NAM

Gợi Ý Tĩnh Tâm

NHẬN RA CHÚA KITÔ NƠI NGƯỜI NGHÈO

*(Theo Tông huấn Dilexi Te của ĐGH Léo XIV
- Ban hành ngày 4/10/2025)*

SH. Joseph Lê Văn Phụng, fsc

Trình bày

1. NGƯỜI NGHÈO LÀ NƠI GẶP GỠ CHÚA KITÔ

“Ta đã yêu thương người” (Kh 3:1). Lời đầu tiên của Tông huấn Dilexi Te là phản ánh tuyên ngôn trong Dilexis Nos của Đức Giáo Hoàng Phanxicô về “Tình yêu nhân loại và thần linh của Thánh Tâm Chúa Giêsu.” Tông huấn Dilexi Te nhắc lại rằng, Chúa Giêsu đồng hóa mình với “những tầng lớp thấp kém nhất của xã hội” và xác tín rằng tình yêu dành cho người nghèo gắn liền với tình yêu dành cho Chúa Kitô. Và khi **chiêm ngắm tình yêu của Đức Kitô**, chúng ta được **thúc đẩy quan tâm đến những người đang đau khổ** và cộng tác vào công trình giải phóng của Người như những khí cụ của tình yêu (số 2).

Đức Thánh Cha Lêô XIV ban hành Tông huấn Dilexi Te (Ta yêu thương người), là sự tiếp nối tư tưởng Đức Thánh Cha Phanxicô, nhấn mạnh đến **sự thánh thiện hệ tại ở việc nhận ra Chúa Kitô nơi người nghèo và người đau khổ**; nơi họ, chúng ta gặp chính trái tim, những tình cảm và những chọn lựa sâu xa của Chúa Kitô mà mọi vị thánh đều tìm cách noi theo (số 3). Đây là lời mời gọi tất cả Kitô hữu **nhận thức mối liên hệ mật thiết giữa tình yêu Chúa Kitô và Lời Người kêu gọi chăm sóc người nghèo. “Đừng quên người nghèo!”** không chỉ là một lời kêu gọi làm việc bác ái, nhưng là một lời **nhắc nhở về chính căn tính của người môn đệ Chúa Kitô** (số 6). Không một dấu hiệu cảm thương nào, dù nhỏ nhất, dành cho người nghèo, người cô đơn quần bách sẽ bị lãng quên (số 4)

Chúa Giêsu dạy: *“Mỗi lần các người làm như thế cho một trong những anh em bé nhỏ nhất của Ta đây (cho kẻ đói ăn, khát uống, rách rưới ăn mặc, viếng kẻ tù rạc, cho khách đỗ nhà), là các người làm cho chính Ta vậy.”* (Mt 25:40). Đây là một mặc khải cho thấy **tiếp xúc với người nghèo là một cách cơ bản để gặp gỡ vị Thiên**

Chúa của lịch sử (số 5). Nơi khuôn mặt của những người nghèo và bị tổn thương, chúng ta nhận ra đau khổ của những người vô tội, và trong ánh sáng đức tin, nhận ra chính đau khổ của Chúa Kitô (số 9). Niềm tin vào Đức Kitô, Đấng đã trở nên nghèo khó và luôn gần gũi với người nghèo và bị loại trừ, là nền tảng cho mối quan tâm của Giáo hội đối với những người bị lãng quên (số 23).

Tông huấn nhắc lại ước vọng của Đức Giáo Hoàng Phanxicô: “*Tôi mong muốn về một Giáo Hội nghèo và vì người nghèo*” (số 35). Lý do căn bản là **Giáo Hội nhận ra nơi những người nghèo và người đau khổ hình ảnh của Đấng Sáng Lập nghèo khó và đau khổ của mình** (số 36). Vì thế, người nghèo không chỉ là đối tượng của lòng thương cảm; họ là nơi chúng ta được mời gọi gặp gỡ Chúa Kitô. Đức Thánh Cha Lêô XIV xác quyết (không vòng vo), rằng **giữa đức tin Kitô giáo và người nghèo có một “mối liên kết không thể tách rời”** (số 36).

TỰ VẤN

1/ Tôi có thực sự nhận ra và đi đến gặp gỡ Chúa Kitô nơi những người nghèo khổ, cô đơn, đau bệnh và bị bỏ rơi; nơi những học sinh nghèo, yếu kém, bị tổn thương hoặc ít được quan tâm, bằng sự kiên nhẫn đồng hành, yêu thương và nâng đỡ họ.

Hành động cụ thể là gì?

2. MỘT GIÁO HỘI NGHÈO VÀ VÌ NGƯỜI NGHÈO BẰNG VIỆC CHẠM ĐẾN “XÁC THỊT CỦA CHÚA KITÔ”

Một điểm đặc biệt quan trọng của Tông huấn Dilexi Te là: người nghèo không chỉ là người được phục vụ, nhưng còn là người dạy chúng ta Tin Mừng (số 79). Giáo hội **không đến để “mang Chúa”**

đến cho họ như thể Chúa Kitô chưa hiện diện nơi họ; trái lại, Giáo hội đến để gặp Chúa Kitô giữa họ.

Tông huấn diễn tả cách mạnh mẽ, **người nghèo dẫn chúng ta đến cốt lõi đức tin**. Giáo Hội **ưu tiên chọn lựa người nghèo vì người nghèo chính là “xác thịt” của Chúa Kitô**. *“Một Giáo hội nghèo vì người nghèo bắt đầu bằng việc vươn tới xác thịt của Chúa Kitô.”* Nếu chúng ta **chạm đến “xác thịt của Chúa Kitô”**, chúng ta bắt đầu **hiểu sự nghèo khó của Thiên Chúa** thực sự là gì, điều không hề dễ dàng (số 110).¹ Giáo Hội, tự bản chất, liên đới với người nghèo, **người nghèo là trung tâm của Giáo Hội**, bởi “niềm tin của chúng ta vào Chúa Kitô, Đấng đã trở nên nghèo khó, và luôn gần gũi với người nghèo và người bị ruồng bỏ”² là nền tảng cho mối quan tâm đối với những người bị lãng quên nhất (số 111).

Bởi đó, **người nghèo không ở bên ngoài Giáo hội, nhưng thuộc về chính trái tim của Giáo hội**. Truyền thống của Giáo hội cho thấy việc **chăm sóc và đồng hành với người nghèo luôn là một phần trọng tâm của đời sống Giáo hội** (số 103). Đức Giáo Hoàng Lêô XIV mời gọi Kitô hữu **đừng sợ đến gần những vết thương của con người** (là đói nghèo, bệnh tật, cô đơn, di dân, bị loại trừ, thất nghiệp, già yếu và đau khổ); vì một **Giáo hội nghèo và vì người nghèo** không chỉ làm việc cho người nghèo, nhưng **là ở với họ, lắng nghe họ, học hỏi nơi họ và nhận ra Chúa Kitô nơi họ** (số 104). Mục tiêu cuối cùng không chỉ là đáp ứng một nhu cầu vật chất, nhưng là để người nghèo có thể cảm nghiệm lời của chính Chúa Kitô qua sự hiện diện và hành động của Giáo hội: “Ta đã yêu thương các con.” (Kh 3:9) (số 121)

1 ĐGH Phanxico, Huấn từ ngày 20-21/5/2013

2 ĐGH Phanxico, Tông Huấn Niềm Vui Tin Mừng (2013), số 186

TỰ VẤN

2/ Tôi có nhận ra Chúa Kitô nơi những người nghèo khó và yếu kém và bị bỏ quên, và có dám “đụng chạm” người nghèo để yêu thương và đồng hành với họ không? Hành động cụ thể là gì?

3. CÁC THÁNH VÀ NGƯỜI NGHÈO

Chính Chúa Kitô đã sống giữa con người như một người xa lạ: “Người đã đến nhà mình, nhưng người nhà chẳng chịu đón nhận” (Ga 1:11). Vì thế, Người nói: “Ta là khách lạ và các ngươi đã tiếp rước Ta” (Mt 25:35) (số 73). Các thánh đã **nhận ra Chúa Kitô nơi người nghèo và người đau khổ**; nơi các ngài, chúng ta gặp chính trái tim, những tình cảm và những chọn lựa sâu xa của Chúa Kitô (số 3). **Nơi thánh Stêphanô**, chứng tá chăm sóc người nghèo và chứng tá tử đạo đã kết hợp với nhau. (số 37). **Thánh Lôrensô** nhìn thấy kho tàng Giáo Hội nơi người nghèo (số 38).

Các Giáo phụ đã không coi việc bác ái đối với người nghèo chỉ là một bổn phận luân lý. Đối với các ngài, đây là một cách thức gặp gỡ chính Thiên Chúa. Tôn kính Chúa Kitô đích thực phải dẫn đến việc yêu thương và phục vụ những người đau khổ (số 39)

Thánh Gioan Kim Khẩu nhìn thấy Đức Kitô nơi người nghèo đang đói khát; ngài dạy: Đức Kitô hiện diện nơi cả bàn thờ lẫn người nghèo; nếu tín hữu không gặp Đức Kitô nơi người nghèo đứng ngoài cửa, họ sẽ không thờ phượng Ngài ngay cả tại bàn thờ (số 41). **Thánh Augustino** dạy rằng, **Đấng Toàn Năng sẽ không chịu thua kém lòng quảng đại đối với ai phục vụ những người túng thiếu nhất** (số 45) Đức Thánh Cha Lêô XIV đã xác quyết rằng, trong một Giáo Hội nhận ra nơi người nghèo khuôn mặt của

Chúa Kitô, và nhận ra khí cụ của đức ái nơi của cải vật chất, thì tư tưởng của Augustinô vẫn mãi là một ánh sáng chắc chắn (số 47) **Thánh Phanxico Assisi** không thành lập một tổ chức dịch vụ xã hội, mà là một đời sống huynh đệ theo Tin Mừng; Ngài nhìn thấy **người nghèo là anh chị em mình, là hình ảnh sống động của Chúa** (số 64)

Thánh Gioan Thiên Chúa đã dành cuộc đời xây dựng các bệnh viện và phục vụ người đau yếu. Phương châm của ngài thật đơn sơ: “Hãy làm điều tốt, hỡi anh em của tôi!” (số 49) **Thánh Camillô de Lellis** cũng dành trọn đời mình cho người bệnh. Ngài mong muốn các tu sĩ Camillô *“xin Chúa ban cho mình một tình thương hiền mẫu để phục vụ bệnh nhân với tất cả lòng bác ái...”* (số 50). **Thánh Têrêsa Calcutta** là một trong những chứng nhân nổi bật nhất về tình yêu dành cho người nghèo; Mẹ tìm đến những người hấp hối bị bỏ rơi trên đường phố, những người không ai muốn chạm đến, những người bị xã hội quên lãng. Mẹ không coi mình là nhà từ thiện hay một nhà hoạt động, mà là hiền thê của Chúa Kitô chịu đóng đinh, phục vụ anh chị em đau khổ của mình với trọn tình yêu thương. Mẹ luôn tâm niệm: *“Hoa trái của thịnh lặng là cầu nguyện; hoa trái của cầu nguyện là đức tin; hoa trái của đức tin là tình yêu; hoa trái của tình yêu chính là sự phục vụ.”*³ (số 77)

Trong Giáo Hội cũng có **những nữ tu thuộc nhiều hội dòng chăm sóc người bệnh với tình thương hiền mẫu**, như người mẹ chăm sóc con mình. Các Nữ tử Bác Ái thánh Vinh Sơn, các Nữ tu Bệnh Viện, Tiểu Muội Chúa Quan Phòng, cùng nhiều nữ tu các hội dòng khác phục vụ y tế và bệnh nhân... đã trở thành một sự hiện diện hiền mẫu,

³ Thánh Giáo Hoàng Gioan Phaolô II, Diển từ ngày phong Chân phước cho Mẹ Têrêsa Calcutta, 20/102003

trẻ em trong các bệnh viện, nhà dưỡng lão, nhà hưu..., trong đó, **sự “đụng chạm của lòng thương cảm là phương dược đầu tiên”** (số 50). **Chính nơi các những thành viên của các hội dòng này**, hành động thăm viếng bệnh nhân, rửa vết thương cho họ, an ủi những người đau khổ là hành động của Giáo Hội, qua đó các thành viên của **Giáo Hội “chạm vào thân xác đau đớn của Chúa Kitô”**; người bệnh không phải là một gánh nặng; họ là **Đức Kitô đang cần được chăm sóc** (số 39).

Giáo dục luôn là một hình thức **diễn tả cao nhất của lòng bác ái Kitô giáo**, là một **sứ mạng của tình yêu**, bởi vì *“không thể giảng dạy mà không có tình yêu.”*⁴. Đối với Giáo Hội, **việc dạy dỗ người nghèo là một hành động của công lý và đức tin**, (số 68) và “giáo dục người nghèo không phải là một đặc ân mà là một bổn phận” (số 72).

Trong lịch sử Giáo Hội có **nhiều vị thánh đã chọn việc giáo dục trẻ em nghèo làm sứ mạng chính** của đời mình. **Thế kỷ 16, Thánh Giuse Calasanz** đã bị đánh động trước hoàn cảnh những trẻ em nghèo ở Rôma không được học hành. Ngài mở trường công lập miễn phí và dành sứ mạng của mình cho việc giáo dục những người trẻ nghèo, từ đó phát triển thành Dòng Piarists (số 69). **Thế kỷ 17, Thánh Gioan La San** đã thành lập Dòng Sư Huynh Trường Kitô giáo, với lý tưởng là đem lại cho các trẻ em nghèo một nền giáo dục nhân bản và Kitô miễn phí, một sự đào tạo vững chắc và một môi trường huynh đệ. Ngài luôn nhắc nhở các Sư Huynh: *“Anh em hãy nhận ra Thầy Giêsu trong bộ áo quần rách rưới của những người nghèo, nhất là trẻ em nghèo. Hãy thờ lạy Ngài trong chúng và hãy tôn trọng chúng.”* (SG 69.3). Thánh Gioan La San xem lớp học là nơi phát triển nhân cách, cũng là nơi hoán cải; trong chương

4 ĐGH Phanxico, Diễn từ ngày 20/6/2017)

trình học của trường được kết hợp giữa việc cầu nguyện, phương pháp, kỷ luật và sự chia sẻ. **Thế kỷ 19 có thánh Gioan Bosco** bắt đầu công cuộc vĩ đại của các Salediêng tại Ý. **Thánh Marcellin Champagnat** thành lập cộng đoàn Su Huynh Marist của trường học công hiến cho sứ mạng giáo dục và Phúc Âm hóa trẻ em tại Pháp. **Chân phước Antonio Rosmini** thành lập Tu hội Bác Ái, đặt “bác ái trí tuệ” lên hàng đầu (số 70)

Vào thế kỷ 18 và 19, **hiều dòng nữ tham gia vào cuộc cách mạng sư phạm**, họ **mở các trường học** tại các làng nhỏ, vùng ngoại ô, khu dân cư lao động để **dạy chữ, Phúc Âm hóa, đào tạo lương tâm**, nâng cao tinh thần thông qua trau dồi nghệ thuật, họ **đào tạo trái tim**, dạy mọi người suy nghĩ và thăng tiến phẩm giá. Họ **dạy bằng gương sáng trước khi dạy bằng lời nói** (số 71)

Đối với các thánh giáo dục, dạy một đứa trẻ nghèo là phục vụ chính Đức Kitô nơi em. Mỗi lớp học có thể trở thành một nơi gặp gỡ Đức Kitô. Bục giảng là bàn thờ. Mỗi bài học có thể trở thành một hành động bác ái. Mỗi người thầy có thể trở thành một người phục vụ Đức Kitô nơi những học sinh bé nhỏ nhất. Các ngài đã nhìn thấy nơi một đứa trẻ nghèo không phải một “đứa trẻ kém may mắn”, càng không phải một gánh nặng cho xã hội. Các thánh nhìn thấy một con người mang hình ảnh Thiên Chúa, một người trẻ mà Đức Kitô đang trao phó cho mình.

TỰ VẤN

3/ Tôi có học được từ các thánh gương mẫu về cách phục vụ người nghèo như thế nào? Tôi sẽ làm gì cho họ?

4. SỨ MẠNG LA SAN VÀ NGƯỜI NGHÈO

4.1/ Vài tư tưởng của Thánh Gioan La San⁵

- ❖ *“Anh chị em hãy nhận ra Thầy Giêsu trong bộ áo quần rách rưới của những người nghèo, nhất là trẻ em nghèo. Hãy thờ lạy Ngài trong chúng và hãy tôn trọng chúng.”* (SG 69.3).
- ❖ *“Mỗi ngày anh chị em đều có những đứa trẻ nghèo cần phải dạy dỗ. Hãy yêu thương các em một cách dịu dàng... theo gương của Chúa Giêsu Kitô”* (SG 166.2).
- ❖ *“Anh chị em càng dịu dàng với các thành viên của Chúa Giêsu Kitô và của Giáo Hội được giao phó cho anh chị em, thì Thiên Chúa càng ban cho các học sinh những hiệu quả kỳ diệu của ân sủng Ngài.”* (SG 134.2).
- ❖ *“Anh chị em đã thay mặt các em cam kết với Thiên Chúa rằng, theo cách nào đó, anh chị em hiến dâng cho Người linh hồn của mình thay cho linh hồn của chúng.”* (SG 137.3)
- ❖ *“Hãy chứng tỏ rằng học sinh thật sự là người thân của anh chị em qua thái độ chăm sóc mà anh chị em dành cho các em.”* (SG. 80.3)

4.2/ Luật Dòng Sư Huynh Trường Kitô Giáo

5 Chú thích: Thánh Gioan La San viết 208 bài Suy gẫm về ơn gọi giáo dục Kitô giáo dựa theo các bài Tin Mừng, chia thành 3 nhóm đề tài: Tập 1: Suy gẫm theo Tin Mừng Chúa nhật (theo Phụng vụ thời của ngài); Tập 2: Suy gẫm về Tin Mừng các ngày lễ các Thánh; Tập 3: Suy Gẫm Tuần Tĩnh tâm để giúp các tu sĩ và nhà giáo hằng ngày lên tới Chúa để đạt tới sự chiêm ngưỡng ý định của Người trong các công việc phục vụ giáo dục tâm thường và trở lại với học trò, như những môn sinh để trao cho chúng những phương tiện đạt tới hạnh phúc đời này và sự sống đời sau vừa tầm mức của các em

“Cứu cánh của Dòng là đem lại một nền giáo dục nhân bản và Kitô giáo cho giới trẻ, đặc biệt là trẻ nghèo, theo thừa tác vụ Giáo Hội đã trao phó cho Dòng.” (LD số 3)

Bức xúc trước tình cảnh con em thợ thuyền và người nghèo bị bỏ rơi, và để đáp trả cách cụ thể ý định cứu độ của Thiên Chúa, Thánh Gioan La San và các Sư Huynh tiên khởi đã liên kết với nhau để điều hành trường miễn phí. Qua sứ mạng giáo dục, Dòng quan tâm đến nhu cầu giáo dục của những ai mà nhân phẩm và quyền cơ bản của họ không được công nhận. (LD số 13)

Được sai đi, trước hết đến với người nghèo, Sư Huynh, với tư cách cá nhân và cộng đoàn, được dẫn dắt để... cương quyết dấn thân vào việc thăng tiến công lý và nhân phẩm qua việc phục vụ giáo dục (LD số 16.1)

Sứ mạng của Sư Huynh được nuôi dưỡng từ niềm say mê người nghèo của Thiên Chúa (LD số 18). Trong đức tin, Sư Huynh chiêm ngắm Thiên Chúa, Đấng chọn Sư Huynh như những người thợ đem ơn cứu rỗi đến cho người nghèo (Luật Dòng số 20)

TỰ VẤN

4/ Tôi đã thực sự nhận ra Chúa Giêsu trong hình dáng và khuôn mặt nào nơi những trẻ em nghèo và yếu thế.

Trong tư cách cá nhân cũng như cộng đoàn, tôi/cộng đoàn của tôi đang làm gì để yêu thương, tôn trọng và giúp các em phát triển phẩm giá qua việc phục vụ giáo dục theo đặc sủng của Dòng?

5. KẾT LUẬN

Tông huấn Dilexi Te cho thấy một sợi chỉ đỏ xuyên suốt: nhận ra Chúa Kitô nơi người nghèo là một cách sống đức tin. Người nghèo không chỉ là những người cần được giúp đỡ, nhưng là nơi Chúa Kitô đang chờ chúng ta gặp Người. Vì thế, nhận ra Người nơi người đói khát, bệnh tật, di dân, người bị loại trừ hay cô đơn, chúng ta được mời gọi đến gần, phục vụ, đón tiếp và bảo vệ phẩm giá của họ. Đức tin đưa chúng ta từ chiêm ngắm đến gặp gỡ, từ gặp gỡ đến hoán cải, từ hoán cải đến phục vụ, để tình yêu Chúa Kitô trở nên hữu hình trong một Giáo hội nghèo và vì người nghèo, và ở tận thời cuối cùng của phận người, chúng ta cũng được phán xét về tình yêu đối với người nghèo (Mt 25:35). Như Tông huấn Dilexi Te đã mở đầu và kết thúc với lời mạc khải của Kinh Thánh “Ta đã yêu thương các con” (Kh 3:9) (số 121).

Các thánh đều làm chứng cho một chân lý duy nhất: **Yêu mến Đức Kitô là yêu mến người nghèo**. Các thánh không chỉ nói về người nghèo. Các ngài đến với người nghèo, chạm vào vết thương của họ, chia sẻ cuộc sống với họ và nhìn thấy nơi họ chính Đức Kitô.

Và chúng ta phải tiếp tục bước đi theo con đường của các thánh: đến gần người nghèo, ở bên người nghèo, phục vụ người nghèo và nhận ra Đức Kitô nơi người nghèo.

Câu chuyện về Chân Phước **Tổng Giám mục Fulton J. Sheen** diễn tả sâu sắc ý nghĩa của việc nhận ra Chúa Kitô nơi người nghèo và người đau khổ: Trong chuyến viếng thăm một trung tâm chăm sóc khoảng 500 người mắc bệnh phong tại Buluba, Uganda, Đức Tổng Giám mục Fulton J. Sheen mang những cây thánh giá bằng bạc để trao tặng. Khi một người bệnh mất một phần cẳng tay đưa bàn tay còn lại ra nhận quà, ngài nhìn thấy phần thịt bị bệnh, hoảng sợ và

làm rơi cây thánh giá. Nhưng ngay lúc ấy, ngài nhận ra rằng điều đó trái với ý nghĩa của thánh giá: Đức Kitô đã trở nên dễ bị tổn thương và chính Người đã đến gần, chạm vào những người đau khổ, kể cả người mắc bệnh phong. Vì thế, Đức Tổng Giám mục Sheen vượt qua sợ hãi, đưa tay chạm vào thân thể người bệnh và tự nhận mình là “người mắc bệnh phong thứ 501.”

Gương mẫu của vị Chân Phước gợi lên cho chúng ta rằng: Chính khi đến gần và chạm vào những vết thương của người nghèo, chúng ta không chỉ trao ban, mà còn được chính Chúa Kitô biến đổi. Và “Phúc cho nhà truyền giáo biết đào sâu vào trái tim người nghèo để gặp Chúa Giêsu ở đó.” (ĐHY Tagle)

TỰ VẤN: Tông huấn *Dilexi Te* đặt ra cho chúng ta câu hỏi:

- ❖ *Tôi nhận ra Đức Kitô qua những khuôn mặt và hình dáng nào nơi người nghèo?*
- ❖ *Tôi có cúi xuống để người nghèo bước vào cuộc đời của mình không? Cụ thể bằng hành động nào?*
- ❖ *Tôi có sẵn sàng để người nghèo dạy tôi biết yêu thương như Đức Kitô đã yêu thương không?*

